

HALIS 160

Középpontban
könyvtárunk névadója,
a 160 éve született
Halis István életműve.

2

BUDAPEST

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt fél évre ... 6 • Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt
félévre ... 4 • Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 6 frt
félévre ... 3 • Külföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó

A HARAPÓS EMBER.

Karácsonyi történet. — Irta Halis István.

Készül mindenki a közeledő karácsony ünnepe-re. Zöld fenyő-gallyak tarkázzák a piactót, s mosolygó emberek járnak a ropogó havon.

A postahivatalban állandó sürgés-forgás van. Egyszerre megszűnik egy percze az egyik távirógép zakatolása, és a távirásznő hangosan felkaczag.

— Mi az, mi az? — kérdezi a szomszéd kis-asszony.

— Egy furcsa távirat fölött nevettem, Paula.

— Kérem, mondja el hamar!

— Hivatalos titok megszegésére akar csábitani? — kötődik a másik.

— Édes Mili, ne tréfáljon, mert beteg leszek, ha azt a furcsát meg nem tudom!

Ne ijesztgessen mindjárt betegséggel, hiszen megmondom. Épen most továbbítottam a miniszterhez egy hivatalos táviratot, melyben a marha-körömfajás ügyében miniszteri biztosnak kirendelését kéri az alispán. Képzelve csak, Paula, hogy a biztost fehér ruhás lányok fogadják virágbukéttal és azt mondják neki: «Isten hozta, méltóságos marhakörömfajó biztos urunk!»

Készült 2015. február 25-ére, a Halis István klubdélutánra.

És a két «pinty» (a hogy a férfi kollegák neveztek őket) olyan nevetést rendezett a magyar királyi postahivatalban, hogy a bekandikáló decemberi napsgarab is táncolni kezdtek a piszkos falakon. De az általános vígság nem ragadta magával a tulsó sarokban dolgozó táviró-tisztet, ki azt morogta: «Nem értem, mit neveté-
gének ezek a pintyek, mikor semmijök sincsen!»

Enyje, talán csak azok nevethetnek, kiknek uradalmak vannak? Lám, ez a két távirás lány oly elégedett félesztendő óta, mióta t. i. a postahivatalnál alkalmazták őket 30 forint havi fizetéssel! Ez a fizetés fejedelmi vagyon annak, ki úgy tud gazdálkodni, mint ők! Közös háztartást vittek és még a postatakaréktárba is raktak a fizetésükből. Ezt látva, szinte hihetetlennek tetszik, hogy vannak tisztviselők, a kik ezer forint fizetésből sem tudnak megélni.

E pillanatban benyit a postaszolga és azt mondja: «A főnök úr kéreti magához a két kisasszonyt!»

A pintyek megijednek: baj van, ha «kér» a harapós ember. (Harapós ember a pintyek nyelvén a főnök úr.) Szívszorogva mennek a főnökhöz, ki levelet nyújt feléjük: «Ime egy rendelet jött az igazgató úrtól, tessék elovasni, kisasszonyok!»

S a leányok olvassák: «Minthogy nem talál-
tatik fedezet a fizetésre, ennél fogva egyik napi-
díjas elbocsátatik, s a főnök utasítatik jelen
rendeletnek 15 napi felmondás mellett leendő
foganatosítására.»

Ez a fényes szó «napidíjas», a leányokra vonatkozott, s a rendelet azt jelenti közönséges nyelven elmondva, hogy az egyik lányt megfosztják a hivatalától.

Csend állt be az olvasás után, a lányok még lélekzeni is alig képesek, nehogy beszélni tudnának. Végre megszólal a főnök: «Tudják, hogy nem szeretem a női hivatalnokokat, s azért nekem mindegy, akármelyik marad itt a kisasszonyok közül. Egyezzenek meg eziránt szépen egymás közt s holnap adják tudtomra, ki fog elmenni!»

Igazán borzasztó ember ez a főnök. Nem esoda, hogy ez a rideg beszéd s a rendeletben foglalt irtózatot «tatik-tatik» annyira összezúzta a két szegény pintyet. Szomorúan távoznak a főnöktől és a távirógép mellett egyszerre vége lett a vidámságnak.

Pedig Mili épen most vett le egy «nagyszerű» táviratot, melyet valami zsidó lakodalomhoz küldöttek pompás magyar irással:

(Hevenyészett fordításban.)

Szimehe voszeszen	Boldogságot, gyönyört
Kálo und chösen.	Völegény- s arának,
Mázel und Broche	Szerencsét és üdvöt
Der ganzzen Mispöche.	Az egész családnak!

Ilyen fölött máskor egy hétig nevetett volna, most pedig szótlánul dolgozik tovább, sőt néha titokban a szeméit törölgeti. Egyszerre eltűnik a gép mellől, visszamegy a főnök szobájába, hol keményen rákiáltanak: «Mit akar?» («Könyörögni jött, hogy öt tartsam meg a hivatalban», villan meg a főnök agyában.)

— Alázatosan kérem a főnök urat, engem bocsásson el a hivatalból, mert özvegy édes anyám 25 forint nyugdíjat kap hónapoként, melyből könnyű kettőnknek is megélni, — Paulát pedig kegyeskedjék továbbra megtartani a hivatalban, mert neki ninesen, a miből éljen.

A főnök szóvalánul rámereszté szeméit a szegő lányra, mintha valami esoda állatot látna maga előtt. Nagysokára aztán rákiált: «Jól van, elmehet!»

Mili visszatér gépe mellé.

Rövid idő múlva Paula tűnik el és megy a főnökhöz. «No, ez is jókor jött könyörögni», mo-

rog a főnök úr és összevonja keféhez hasonló szemöldéit; szinte látni, milyen haragos. Olyan hangon kiáltja: «Mit háborgat?» mintha ágyú dörögne.

Paula sirástól megszagattva, alig tudja kérelmét elmondani: «Ne tessék haragudni, főnök úr, ha egyikünknek el kell menni, akkor én megyek el, mert Mili ügyesebb hivatalnok, mint én, tehát az az igazság, hogy Mili maradjon, én pedig távozzam. Aztán majd én megelek ugyanis, mert tudok varrni, s talán akad munkám!»

A főnöknek elakadt a lélekzete. Micsoda teremtések ezek? Egyik bizonyolja, hogy anyjostól együtt könnyű megélniök 25 forintból, másik pedig meg fog élni abból, hogy talán akad varrni való munkája? Borzasztó népség? Hát nem volt bolond, ki legelőször nőhivatalnokot alkalmazott?

«Abtretien!» kiáltott Paulára németül a magyar nemesi családból származott főnök, mintha egy század katonát vezényelne. Szívbebe markolt a két leány, a főnök úr pedig szívben mindig katonatiszt maradt, bár régen otthagya a katonai pályát, hogy feleségül vehessen egy leányt, kinek nem volt óvadéka. «Csak a szívre hallgasson az ember, mindjárt bolondot csinál!» szokta mondani a főnök, ha otthon megharagították és ő mérgében reggelig billiárdozott a kávéházban, csak úgy csattogtatta az elefántcsont-golyókat. Különbö a főnök a szigorú rendnek és pontosságának mintaképe.

A két leányt egymás iránt tanusított magaviseleté kihozta sodrából a főnököt, mert ő, ki huszonhat éves szolgálata alatt vakon teljesített minden rendeletet, a nélkül, hogy azok igazságossága felett gondolkodott volna: most azt jelentette az igazgatóságnak, hogy nem bocsátja el egyik nő alkalmazottat sem, mert szükség van rájuk.

Mikor a jelentést megkapta az igazgató, valószínűleg elképedt. Ilyen jelentésekhez nem szokott hozzá. Hiszen a főnök borzasztó cselekedetét csak azzal a még borzasztóbb szóval lehet kifejezni: *függelem-sértés!*

— «No, ez a vén katona igen rászolgált, hogy nyugalmába vágta!» szól titkárához az igazgató, és parancsot ad, mikép utasítsák táviratilag a renitens főnököt a rendelet rögtön foganatosítására «a különbeni következmények terhe alatt».

A harapós embernek ereiben szilajon kezdett lüktetni a vér az igazgató táviratának olvasására, de nem szólt egy szót sem. Csak elvette a másik asztalról az «Egyetértést» és kikereste, mikor fogad a miniszter. Aztán elhozatta hazulról a frakkját, zsebébe tette az igazgató rendeletét és táviratát, — azzal vasútra ült, hogy a miniszterhez menjen.

Igaz, hogy útközben leszidta saját magát: «semmi közöd a nagyok dolgához, megint bolondot csinálsz, vén szamárr», de azért *jelentkezett*, és másnap a miniszter előtt állott.

A hatalmas miniszternek megmutatta az igazgató kegyetlen rendeletét és táviratát, — s imígy fejezte ki kérelmét: «Kegyelmes uram, nem szabad elbocsátani egyik női díjnokot sem!»

A kegyelmes úr csodálkozva ismétlé: «Nem szabad?»

— Igenis nem szabad, mert akkor éhenhalnak a nyomorultak! — felelt a feszesen álló postafőnök, elbeszélte a leányok tettét s azzal fejezte be beszédjét, hogy őket az elbocsátás épen a közelgő nagy ünnepekre tenné szerencsétlenné. A főnök nem volt Istentől megáldva valami nagy szónoki tehetséggel, de azért megindította a minisztert; ámbár az is meglehet, hogy ez a beszéd valami ismeretlen érzést fakasztott a miniszterben, a sajnálkozását, mintha

ő maga is az államnak egy százalomra méltó tisztviselője lenne, kit még a szent karácsony napjaiban is távol tart a politika a boldog családi körtől. Azt hiszem, hogy ekkor láthatlanul a karácsony szelleme suhant el a kegyelmes úr felett, emberszeretetet és békét hintve szívébe, mert a főnök előtt kijelenté: «Kinevezem mind a két lányt postatisztá!»

Csak hogy a kemény ember beleszólt ám: «Nem lehet, kegyelmes uram!»

A nagy úr meglepődve nézett föl íróasztala mellől. (Ilyen ellenmondásokat legalább is modortalanságnak minősítenek a miniszteriumban.)

— Igenis nem lehet, mert nőt csakis postakezelővé lehet kinevezni, nem pedig tisztá!

A kegyelmes úr még egy pillanatig tusakodott magában, hogy ne kergesse-e el ezt a különös embert szegény lányostól együtt. De nyilván mulattatta a dolog, mert elnevette magát, és azt kérdezte: «Mennyi fizetése van egy postakezelőnek?»

— Legfeljebb 500 forint, — hangzik a felvilágosítás.

— Jól van, írja csak fel a két leány nevét ide a papír szélére, — és most haza mehet barátom, azzal a hírrel, hogy mindkét vendézcét kinevezem kezelőnek. Isten áldja!

Erre a főnök szabályszerűen meghajította magát és a minisztertől egyenesen a táviróhivatalba ment. Azt táviratozta a főnökhelyettesnek: «Azonnal értesítse Milit és Paulát, hogy mindketten megmaradnak hivatalban!» (Legalább addig se szomorkodjanak, míg hazaérek, beszélt magában a keményszívű főnök.)

Mikor a miniszteri kinevezéseket megkapta a postai igazgató, azon rendelettel, hogy rögtön küldje meg a két lány részére, — az igazgató urat a guta környékezte. «No ilyesmi csakis Magyarországon történhetik, — szól a titkárhoz, — jó lesz ezentúl figyelemmel banni ezzel a postafőnökkel, mert ott fönn valami hatalmas pártfogója van.»

Hanem olyan boldog karácsony igen kevésnek jutott, mint a két új kezelőnek. Alig győztek hálálkodni a főnök előtt. Sőt Paula egész elragadtatással azt is megvallotta, hogy most már megesküszik régi jegyesével, mert van rendes fizetése; mire a harapós ember azt mondta: «Tudtam, hogy megint bolondot csinál; hiában, a szívre nem szabad hallgatni!»